

šega naroda, katerega duša je bila globoko vkoreninjena v domačih tleh, je živel, rekli bi skoro, po tragičnem naključju usode malone vse svoje življenje izven neposrednega realnega stika s slovenskim ljudstvom in slovensko zemljo. Rojen v Podsmreki pri Velikih Laščah, je odšel po končanih gimnazijskih študijah na dunajsko vseničilišče, kot siromašen dijak si je moral služiti kruh s poučevanjem, in tako ga je usoda že kot mladeniča odtrgala od domovine. Kar mu je vzela z eno roko, to mu je vrnila stotero z drugo. Stritar je postal domači učitelj v odlični rodovini, s katero je prepotoval evropske dežele. Ta doba njegovega življenja je bila visoka šola njegovega poznejšega literarnega delovanja. Po končanih študijah je ostal Stritar na Dunaju, tam je ustanovil leta 1870, svoj »Zvon«, tam je zbiral okrog sebe krog nadarjenih učencev, od tam je zavladal suverenno na polju slovenske literature. Tam je tudi ostal, ko je delo njegovega življenja obrodilo tisočeren sad in ko je duh slovenskega genija, ki ga je on podžgal k novemu poletu, začel izbirati zopet novega pota...

S svojimi knjigami »Pod lipo«, »Jagode«, »Zimski večeri« in »Lešniki« se je uveljavil Stritar tudi kot mladinski pisatelj. Naša sodobna, dostikrat pristranska in strankarska, sirova in zasmehljiva, osebnemu kultu služeca ter celo ležniva kritika ni mogla v tej šarovitosti nekritičnosti po zaslugi dovoljno kazati na njih lepoto in jedrovitost. Toliko bolj ju gleda in uživa — mladina! — Stritarjevih zbranih del je VII. knjig.

Možu, ki je s sadovi svojega genija stopil v krog učiteljev in glasnikov lepote svojemu narodu, ob osemdesetletnem rojstvenem jubileju tudi mi od srca čestitamo!

»Soča v hrvaškem jeziku. Znani hrvaški pesnik, ravnatelj moške pripravnice v Kastvu v Istri, Vladimir Nazor, je prevedel Simon Gregorčičevo pesem »Soča« v hrvaški jezik.

»Zvonček« objavlja v 3. številki tole vsebino: 1. Davorinov: Pomladni motivi: Narodna. — Ptički pojejo. — Na okencu. — Naglji. — Večer. (Pesmi). 2. Fedor: Škrat v Krimu. 3. Fr. Rojec: Sirota na materinem grobu. (Pesem). 4. Antonija Gerinkova: Nada moli za brata. (Pesemca s sliko). 5. —. —. Vojevanje v starem veku. 6. Dr. Ivo Šorli: Bob in Tedi, dva neugnanca. 7. Odon in Alda čitata povest o Bobu in Tedi. (Slika). 8. Josip Kralj: Pridi, pomlad! (Pesem). 9. Ivo Trošt: Ob vojni. (Povest). 10. Borisov: Zimska slika. (Pesem). 11. Šolski svetnik Luka Lavtar. (Slika). 12. Fr. Rojec: Tončkove sanje in Miklavžev večer. (Mladinska dvodejanka za manjše odre). 13. Pouk in zabava. Obelisk. (Priobčil Engelbert Franchetti). Rešitev besedne uganke v 2. številki in imena rešilcev. 14. Kotiček gospoda Doropoljskega (s sliko).

»Popotnik« objavlja v 2. številki tole vsebino: 1. Fr. Kranjc: Iztrgani listi o novodobni šoli. 2. Pavel Flér: O bodoči vzgoji. 3. J. Baukari: J. Ruskin o vrednosti čitanja. 4. Dr. Ivan Lah: Pater Hipolit in njegov »Orbis pictus«. 5. Iz šolskega dela: Regina Gobec: Uporaba šolskih knjižnic. Ana Pfeifer: Kako naj pouk vzbuja samostojnost. 6. Slovestvo: Ocene. Književne novosti. Časopisni vpogled. 7. Razgled: Kultura. — Šolstvo. — To in ono.

Srednješolske vesti.

Izjemne določbe za srednješolce rojstnega leta 1898., obvezane za črnovojniško službo. Povodom prebiranja črnovojniških obvezancev rojstnega leta 1898., ki se prične z dnem 14. aprila, je naučni minister z naredbo na vse deželne šolske oblasti dovolil, da morajo za vse učence srednjih šol (gimnazijev, realnih gimnazijev in realk), učiteljskih, trgovskih in navtičnih šol, ki bodo na tem prebiranju spoznani za sposobne, veljati vse tiste izjemne določbe, ki so bile izdane v prilog črnovojniško obvezanih učencev teh zavodov iz letnikov do vključno 1897, kar se tiče predčasnega izdajanja letnih izprijčeval o njihovem razredu in predčasnega dopuščanja k zrelostnemu izpitu. — Srednješolci iz Galicije, Bukovine in južnih dežel, ki za sedaj nadaljujejo svoje študije v zanje prirejanih učnih tečajih ali kot hospitantje, morejo polagati letne in zrelostne izpite pred izpraševalnimi komisijami, ustanovljenimi v posameznih šolskih krajih. Učenci, ki hočejo položiti predpisani dopolnilni izpit za dosego definitivne pravice do enoletnega prostovoljstva, se morejo za potrebno pripravo oprostiti od pouka v razredih. Naučni minister je na rektorate vseh vseničilišč in tehničnih visokih šol, potem na rektorat visoke šole za poljedelstvo in na ravnateljstva vseh izpraševalnih komisij naslovil dne 18. februarja naredbo, ki se

tičejo ublaženja škod, ki jih imajo pri svojih študijah dijaki, vpoklicani v vojno službo. Te naredbe so izšle v naredbeniku za službeno področje c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk z dne 1. marca pod št. 4—7.

Deželne šolske oblasti so naročile ravnateljstvom vseh srednjih šol, da dijakom ponovno zabičijo, da jim je v smislu obstoječih predpisov najstrožje prepovedano ne samo ustanavljanje društev med sabo, da jim je temveč takisto prepovedano, da pripadajo kakršnekoli društvu kot člani ali kot slušalci, in da se bo vsak prestopnik te odredbe brezobzirno kaznoval s takojšnjo izključitvijo.

Srednješolcem prepovedano zahajati v kavarne in gostilnice. Tržaška »Edinost« poroča: Zaradi odredbe šolske oblasti je srednješolcem obisk kavaren in gostilnic brez spremstva staršev ali odgovornih nadziralnih oseb brez izjeme prepovedan. Proti onim, ki se pregrešijo proti tej prepovedi, se bodo izvajale najstrožje disciplinarne kazni.

Licejska knjižnica v Gorici dosedaj še ni trpela. Zidovje je nekoliko prerahljano. Vkljub prizadevanju knjižničarja dr. Bratine dosedaj zaradi tehniških ovir še niso mogli te res znamenite in redkih knjig bogate knjižnice spraviti na varno. Škoda bi je bilo!

Skrajšanje učne snovi v 7. in 8. razredu srednjih šol je odredila hrvaška vlada. Učna snov v teh dveh razredih naj bo do konca aprila absolvirana, tako da bodo k vojkam odhajajoči sedmošolci in osmošolci dobili lahko normalna izprijčevala. Nepotrjeni dijaki bodo pa navzlic temu polhajali svoj razred še do rednega semestrskega zaključka.

Zlate besede. Ravnatelj Finsler gimnazije v Bernu v Švici je umrl. Pokojnik je bil učitelj-strokovnjak, pa tudi zredni pedagog in vzgojevalec duha in srca. Iz nagrobnega govora, s katerim je eden njegovih bivših učencev slavil pokojnika kot dobrotnika celih generacij, ponavljamo tu besede, ki vsebujejo zlato navodilo vsem učiteljem in vzgojevalcem, ki hočejo res učiti in voditi mladino: »Kako je prihajalo, da so stari jeziki, ki se čisto kažejo na gimnazijah kot trd in pust predmet, bili pri Finslerju neusahen vir veselja in užitka? Kje je tajna te čudovite sile, ki je vezala učenca in učitelja? Finsler si je lahko in hitro pridobil zaupanje svojih učencev. Bil jim je osebnostno dobrohoten in jako pravičen. Ni delal nikake razlike med nadarjenimi in manj nadarjenimi, med interesantnimi in manj interesantnimi učenci, ako so le kazali dobro voljo do dela. Če kdo ni mogel, mu ni delalo skrbi, če pa ni hotel, ga je užalostilo. Pri tem nehotenju ni videl samo nemarnosti napram stavljeni nalogi, marveč vsak moteči vpliv, ki se je postavljaval medenj in njegove učence. Utegnil je postajati tudi oster, kjer je slutil take vplive, in ni miroval poprej, dokler jih ni razkril in odstranil.«

Za ravnatelja deželnega ženskega učiteljskega v Mariboru je bil imenovan prof. na deželni realki v Gradcu, dr. Karel K o c h l, rodom Solnograščan. — Mož se ne ve zna slovensčine. Zavod pa, ki mu bo voditelj, obiskuje tudi mnogo slovenskih gojenk. — No, pa to je pri nas postranska stvar — zlasti sedaj, ko tudi Slovenci prelivajo svojo kri za domovino in cesarja!

Tedenske zbirke na kranjskih srednjih šolah v vojnopomožne svrhe. Glasom poročila v uradnem listu »Laibacher Zeitung« so zbrali dijaki kranjskih srednjih šol v vojnopomožne svrhe po tedenskih viinarskih zbirkah meseca januarja t. l. 896 K 50 vin., meseca februarja pa 964 K 94 vin., torej v obeh imenovanih mesecih 1861 K 44 vin.

Iz naše organizacije. Štajersko.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem. Izkaz prispevkov, ki jih je prejel Zvezin blagajnik za »Učiteljski vojaški podporni sklad« v letu 1915. Prispevalo je učiteljstvo iz naslednjih okrajev in šol: 1. Gornji grad: Bočna 12 K, Sv. Frančišek Ksaverij 3 K, Gorica 3 K, Nova Štifta 14 K, Smartno 3 K Šmihel 2 K, skupaj 37 K; 2. Koze: Pištanj 4 K; 3. Laško: Dol 18 K 40 vin., Hrašnik (dekl. in deška) 18 K 80 vin., Jurklošter 6 K, Sv. Kancijan 3 K 20 vin., Laški trg 29 K, Sv. Lenart 7 K 20 vin., Reka 2 K 46 vin., Trbovlje (dekl. in deška) 36 K 40 vin., Trbovlje Vode (dekl. in deška) 46 K 40 vin.; Učiteljstvo zadnje šole je še poleg tega zneska darovalo 11 K namesto venca na grob umrlega brata tovarišice I. Mazijeve — skupaj 178 kron 86 vin.; 4. Gornja Radgona: Sv. Juri ob Ščavnici 5 K; 5. Ptuj: Sv. Duh 9 K 50

vin., 6. Šoštanj: Šoštanj 3 K, Sv. Janž-Velenje 4 K — skupaj 7 K; 7. Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer 26 K; 8. Ormoško učiteljsko društvo 71 K 50 v. Vsota vseh prejemkov 338 K 86 vin. — Iz predstojkega izkaza je razvidno, da ni bilo iz sledečih šolskih okrajev, oziroma ondotnih učiteljskih organizacij nikakega prispevka: Brežice, Celje, Konjice, Sv. Lenart, Maribor, Rogatec, Sevnica, Slov. Bistrica, Slov. Gradec, Šmarje, Vransko. A tudi v ostalih okrajih je mnogo šol, katerih učiteljstvo je prezrlo poziv svoje stanovske organizacije. Res je, da živimo v težkih razmerah, toda mi, ki smo ostali doma, bi ne smeli pozabiti onih svojih tovarišev, ki so na bojnem polju, pustivši doma številno obitelj v bedi in ki se morda vrnejo bolni in pohabljeni ter bodo potrebni podpore. — Vsem tem naj veljajo besede pesnika, ki je njega domovina pravkar pozorišče najljubejših bojov:

Odprj srce, odprj roké,
otiraj bratovske solzé,
sirotam olajšuj gorjé!

Prispevki leta 1916. se izkažejo prihodnjič.

Kozjansko učiteljsko društvo je namesto venca na grob pokojnemu tovarišu Fr. Bračiču nabralo za Družbo sv. Cirila in Metoda 28 K.

Kranjske vesti.

IVANA PEZDIRJEVA.

V Novi vasi na Viču pri Ljubljani je dne 11. t. m. umrla pri svojih starših tovarišica Ivana Pezdirjeva, učiteljica v Žužemberku. — Zaradi hude bolezni na roki je morala zapustiti šolo, ki je zanj in v njej delovala z vso vmeno, ter iti v pokoj v najlepših letih. — Rojena je bila leta 1887 na Viču, maturirala je leta 1906., definitivno pa je bila nameščena leta 1909. — Bila je izvrstna slovenska učiteljica. — Blag ji bodi spomin!

JURIJ ERKER.

V Stari cerkvi pri Kočevju je umrl tovariš Jurij Erker, tamkajšnji nadučitelj, star 54 let. — V občini je z vmeno in lepimi uspehi deloval kot nadučitelj celih 20 let. Bil je član domače rajfajznovke ter več drugih društev. — Rojen je bil leta 1862 v Srednji vasi, maturiral je leta 1881., definitivno pa je bil nameščen leta 1885. — Bil je učitelj lepih zmožnosti in dober tovariš. — Bodi mu ohranjen ljub spomin!

—r— Catalogus cleri 1916 za ljubljansko škofijo izkazuje 17 kanonikatov (eden je prazen), 301 župnijo, 31 izmed teh upravlja župni upravitelji, ena je brez dušnega pastirja, 235 kaplanskih mest in 19 samostojnih kaplanij. Praznih kaplanskih mest je 108. Vseh cerkvá je v škofiji 1336, od teh je 11 redovnih, kapel pa 230. — Duhovnikov šteje škofija 728, izven škofije jih živi 31, izmed teh jih služi 16 v vojaški službi. Redovnikov je 344, in sicer: 28 cistercijanov, 61 kartuzijanov, 93 frančiškanov, 13 kapucinov, 18 usmiljenih bratov, 8 jezuitov, 16 iz misijonske družbe sv. Vincenca Pavlanskega, 20 iz nemškega vit. reda in 87 salezijancev. Redovnic je 634: 173 ursulink, 18 karmeličank, 339 usmiljenk, 91 šolskih sester in 13 križark. Škofija šteje 596.319 katoličanov, okrog 290 unijskov, 600 protestantov in 145 judov.

—r— Iz srbskega ujetništva v Italiji. Po dolgem času se je zopet enkrat oglašil iz Italije Viktor Volk, učitelj meščanske šole v Postojni. Piše, da je še zdrav ter se nahaja začasno na otoku Asinara di Farnelli, »Re Vittorio« Sardegna.

—r— C. kr. posredovalnica za delo vojnih invalidov in Ljubljani ima nalogo, posredovati in preskrbovati delo takim osebam, ki so zaradi ran ali bolezni, dobljenih v vojni, postale za delo nezmožne ali pa vsaj manj zmožne, kakor so bile poprej. Ozirati pa se more samo na take invalide, ki so na Kranjsko pristojni ali ki so vsaj šest mesecev pred izbruhom vojne stalno bivali v deželi. Posredovalnica razpolaga tudi z denarnimi sredstvi in podpira delo iskajoče invalide, dokler ne dobe primernega posla. Delodajalci se z ozirom na patriotični in ljudomilni namen c. kr. posredovalnice nujno prosijo, da rezervirajo prosta službena ali delavska mesta našim invalidom, kjerkoli je to mogoče, in da naznanijo taka mesta c. kr. posredovalnici, ki se nahaja v poslopu c. kr. državne obrtne šole v Ljubljani.

—r— Iz ljudskošolske službe. Suplentinja Frančiška Zorčeva je imenovana za provizorično učiteljico v Sent Vidu pri Zatičini in suplentinja Terezija Košičeva za provizorično učiteljico v

Žalni. — Provizorična učiteljica Vladimira Olga Plevljeva je pridružena dvorazrednici v St. Gotardu v službovanje. — Za provizorično učiteljico v Zalnici je imenovana Albina Bradaškova, doslej suplentinja v Ratečah, za suplentinjo v Trebnjem Karolina Bulovčeva, za provizorično učiteljico v Horjulu Julija Branova, pri Devici Mariji v Polju suplentinja Pavla Moharjeva za provizorično učiteljico, začasno vodstvo šole v Črnomlju je poverjeno učiteljici Ljudmili Bukovčevi. — Abs. učit. kandidatinji Ani Budovi je dovoljena brezplačna šolska praksa kot poizkusni kandidatinji na dekliški osemrazrednici v Spodnji Šiški. — Namesto vpoklicanega nadučitelja Leopolda Marna bo suprirala na dvorazrednici v Grosupljem suplentinja Otilija Kršičeva. — Namesto obolelega nadučitelja na dopustu Matije Bartla bo supriral na ljudski šoli v Semiču abs. učit. kand. Albin Razpotnik. — Za prov. učiteljico v St. Vidu pri Zatičini je imenovana suplentinja Frančiška Zorčeva.

—r— Čebelarjem! Slovensko čebelarско društvo in Ljubljani naznanja, da dobi svoječasn vsak čebelar toliko neobdavnega sladkorja, kolikor ga je naročil.

—r— Za poročnika v rezervi je s 1. julijem 1915 imenovan Drago Česnik, praporščak c. in kr. pešpolka št. 27., pridružen c. kr. črnovojniškemu pehotnemu bataljonu številka 151. — Mladi poročnik je sin tovariša Dragotina Česnika, nadučitelja v Knežaku.

—r— S seje občinskega sveta ljubljanskega z dne 7. t. m. Po poročilu občinskega svetnika tovariša Likozarja se dovoli okrajni učiteljski knjižnici v Ljubljani subvencija 300 kron za leti 1915/16. Nadalje se sklene glede vstetja v javnih službah prebitih let učiteljskemu osebju licejske ljudske šole po predlogih kuratorija vstetja po istem principu, kakor na državnih šolah. — Enako se po poročilu občinskega svetnika Hudovernika sklene enako postopanje kakor pri državi glede funkcijske pristojbine ravnatelju in priznanja petletnic za srednje šole kvalificiranemu učnemu osebju mestnega dekliškega liceja, 25% draginjska doklada učiteljicam licejske ljudske šole pa se oddloni, ker so bile upoštevane pri draginjskih dokladah mestnim uslužbencem in imajo itak višjo plačo kakor deželne učiteljice. — Po poročilu občinskega svetnika tovariša Likozarja se odobri poročilo o porabi dotacije v znesku 1824 K mestnemu dekliškemu liceju s prebitkom 397 K 26 vin.

—r— Hvale in posnemanja vreden čin. Krajni šolski svet v Loškem potoku je dovolil svojemu učiteljstvu enkratno draginjsko podporo v znesku po 20 K na osebo. Za ta v današnjih časih velikodušni dar se mu najsrčneje zahvaljuje — učiteljstvo. — Ali je še kje tak krajni šolski svet?

—r— Častno svetinjo, za 40letno zvesto službovanje je kranjski deželni predsednik podelil mestnemu učitelju tovarišu Juraju Režku v Ljubljani. — Naj nosi to svetinjo vrli naš tovariš še mnogo zdravih let!

Štajerske vesti.

FRANC BRÄČIČ.

Neizprosna smrt, ki ima ravno v sedanjih dobi tako bogato žetev, zahteva tudi izmed učiteljstva vedno novih žrtev. Naše vrste, in to velja zlasti v moškem učiteljstvu, prihajajo dan na dan redkejšje, in nehoté se s strahom povprašujemo: Kdo je sedaj na vrsti? Koliko nas še ostane? Kje dobimo za vse žrtve nadomestila? — Marsikatera šola nima nobene; moške učne osebe več. Med tako osirotelimi je tudi šola v St. Vidu pri Planici na Štajerskem. Izgubila je tekom dobrega leta vse učitelje. Tovariša Ivan Ličar in Maks Križman sta podlegla zavratnim boleznim, ki sta si jih nakopala kot vojaka, sedaj je pa prišel za njima še nadučitelj Franc Bračič. Vest o njegovi prerani smrti nas je jako iznenadila. Sicer je prejel par leti opasno obolen, tako da je bil je zani leta 1914, na lastno prošnjo stalno upokojen, a pozneje se mu je zdravstveno stanje izboljšalo v toliko, da je bil zopet imenovan za začasnega voditelja šole, kateri službo je opravljal do smrti. Domnevali smo torej, da mu bo usojeno preživeti še lepo vrsto let zasluženega pokoja, in to naše domnevanje je bilo upravičeno poslabšano še z ozirom na dejstva, da je bil pokojnik močne narave in šele v 57. letu svoje dobe. Prišlo je pa drugače.

Sredi meseca februarja t. l. se ga je bolezen polotila iznova. Moči so ga začele vidno zapuščati, in dne 23. februarja t. l. je za vedno zatisnil oči.